

Аспекти соціально-правової політики в Японії та Ізраїлі

Соціальний захист населення в Японії

Японія пізніше за західні країни вступила на демократичний шлях розвитку, і, відповідно, система соціального захисту населення в даній країні довгий час була не на належному рівні.

Сьогодні в соціальній сфері Японія має ще багато проблем, проте японці відчують себе досить соціально захищеними. Безробіття, значна кількість біженців з колишніх колоній, значне число сиріт і жертв війни, масові банкрутства фірм, особливо у військовій промисловості привели до зниження рівня життя більшості населення.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Катастрофічний стан країни після Другої світової війні вимагав невідкладного прийняття законів по соціальному забезпеченню, а саме:

- закону про національну допомогу потребуючим, закону про добробут дітей,*
- закону про забезпечення незапрацездатних,*
- закону про профспілки,*
- закону про трудові стандарти, страхування після безробіття, страхування найнятих робітників.*

Прийняття цих нормативних актів гарантувало працівникам мінімальні умови життя.

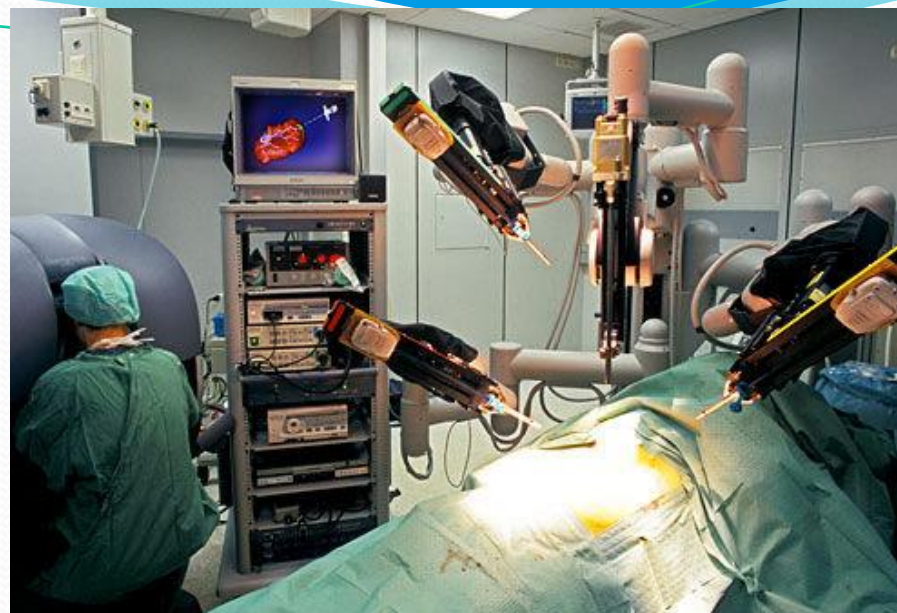
У 80-х роках стійкий економічний стан Японії забезпечив початок реформування всієї системи соціального забезпечення країни.

Необхідність таких змін була зумовлена через низку демографічних причин: старінням населення і виходом жінок на ринок праці. Пов'язаний такий процес із різким збільшенням тривалості життя і великим зниженням народжуваності дітей.

В Японії в 90-х роках уряд прийняв стратегію покращення медичного забезпечення і підвищення добробуту осіб похилого віку, так званий "золотий план", який розрахований на 10 років.

Дана стратегія направлена на створення системи обслуговування громадян цього віку як вдома, так і будівництво будинків-пансіонатів з повним комплексом соціальних послуг.

Такі демографічні процеси змусили змінювати систему соціального забезпечення в напрямку збільшення додаткових коштів для виплат особам літнього віку і створення гідних умов життя, для тих з них, хто проживає окремо від своїх дітей, як наслідок процесу зміни внутрішніх сімейних відносин.

Реформуючи систему соціального захисту, уряд уніфікував різні форми страхування здоров'я і пенсійного забезпечення з метою створення приблизно однакових життєвих умов для різних категорій населення Японії.

Перед виборами в палату представників в жовтні 1996 р. до програм всіх політичних партій увійшло прийняття закону про обслуговування пристарілих людей вдома.

Органи місцевого самоврядування, які включені у виконання **"золотого плану"**, розробили конкретні програми на місцях.

Також **"золотий план"** був розширений і доповнений шляхом збільшення кількості послуг, які б надавалися літнім людям, його було названо **"Новим золотим планом"**.

Закон щодо забезпечення рівних можливостей найму для чоловіків і жінок формально створив юридичну базу для вирішення цього питання і покращення соціального захисту жінок.

Наступним елементом системи соціального захисту в Японії був захист дитинства і створення належних умов для підвищення народжуваності.

Низький рівень народжуваності мав багато причин, серед яких бажання багатьох японських жінок здобути вищу освіту, відкласти створення сім'ї на пізніший термін, кар'єрного росту в роботі, а не лише підвищення свого матеріального рівня.

В 1991 р. був прийнятий закон про відпуски по догляду за дітьми, в якому передбачалося надання такої відпустки або батьку, або матері до досягнення дитиною одного року і виплати в розмірі 25% заробітної плати.

А з 1994 р. наймані робітники звільнялися від внесків у страхові фонди на період відпустки по догляду за дітьми, що складало 12 % загальної суми заробітної плати робітників.

Кошти, які залишаються, використовують на виплати допомоги на дітей, програми тимчасового забезпечення прожиткового мінімуму для осіб, що втратили працездатність, допомоги жертвам війни та ін.

**Фінансова база витрат на соціальне
забезпечення складається із таких компонентів:**

60% - страхові внески найнятих робітників і
підприємців,

20% - державні кошти,

12% - доходів від активних фінансових операцій та ін.

Японію до 2025 р. відповідно до урядової програми, планують перетворити в "наддержаву якості життя". Тобто держава має намір підняти витрати на соціальне забезпечення до **28,5 - 32,5%** національного доходу

Структура соціального забезпечення включає в себе

- виплати, що гарантують мінімальний дохід (пенсії, забезпечення недієздатних),
- страхування здоров'я,
- допомоги потребуючим.

1. Пенсійні виплати

В структурі соціального забезпечення найбільші кошти виділяються на пенсійні виплати. Також сьогодні здійснюється поступове реформування пенсійної системи, яка є доволі складною і неоднорідною.

Завданням реформи є її уніфікування і перетворення на двошарову, тобто таку, яка складається з національної пенсійної системи (основна пенсія), що охоплює все населення країни, і пенсій, що виплачуються найманим робітникам.

2. Страхування здоров'я

Існують шість альтернативних систем, які охоплюють все населення країни:

- страхування здоров'я найманих робітників приватного сектора;
- страхування моряків;
- асоціації взаємодопомоги по страхуванню працівників державних підприємств і установ;
- асоціації взаємодопомоги по страхуванню працівників муніципальних підприємств і установ;
- асоціації взаємодопомоги по страхуванню вчителів і інших працівників приватних шкіл;
- національне страхування здоров'я осіб, які зайняті індивідуальною працею, а також непрацюючих, що здійснюється муніципалітетами.

3. Суспільна взаємодопомога

Третій елемент системи - суспільна взаємодопомога. Вона поширюється на тих, хто сам не може забезпечити собі мінімального рівня життя.

Така допомога надається на основі Закону **“Про гарантії прожиткового мінімуму”**, і виплачується по семи пунктах: на щоденні потреби, освіту, житло, медичне обслуговування, материнство, по безробіттю, на похорон. В середині 90-х років її отримували 0,7% населення, що є значно менше, ніж 2,4% в 1951 р., (тоді коли був прийнятий цей закон).

Кошти для виплат надаються державними - 75% і місцевими органами влади в пропорції - 25%.

Основна пенсія виплачується у зв'язку зі старістю, інвалідністю, а також всім потребуючим.

Третина її забезпечується з державного бюджету, інша частина – різними страховими пенсійними фондами (такими як, наприклад, фонд базової пенсії через старість або фонд тих, що втратили годувальника).

Для створення відповідних пенсійних фондів працює практично все населення Японії у віці від 20 до 60 років.

Аспекти соціально- правової політики в Ізраїлі

Ізраїльська система соціального забезпечення ставить перед собою три основні завдання:

- забезпечення прожиткового мінімуму малозабезпеченим групам населення,
- підтримка рівня життя працівника і його сім'ї в екстраординарних ситуаціях
- зміна розподілу доходів у напрямку великої рівності.

Основи ізраїльської системи соціального забезпечення були закладені в 1953 р. ухваленням першого закону про національне страхування.

Нині система включає економічне і соціальне забезпечення практично кожного жителя Ізраїлю впродовж усіх етапів його життя.

Система соціального забезпечення в Ізраїлі побудована за трьома основними типами програм:

- соцстрахування,*
- бюджетні урядові асигнування*
- соціальна допомога.*

1. Соціальне страхування

Соціальне страхування складається з двох видів програм:

Перша включає програми національного страхування, що здійснюються державою відповідно до законів про національне страхування через посередництво спеціально створеного з цією метою в 1953 р. Відомства національного страхування, яке надає соціальний захист жителям країни.

Його основною функцією є забезпечення прожиткового мінімуму для жителів Ізраїлю, які не в змозі заробити його своїми силами.

Відомство національного страхування відповідає за практичну реалізацію закону про забезпечення прожиткового мінімуму, закону про виплату аліментів, закону про компенсації постраждавшим від ворожих акцій, а з 1995 р. - і закону про державне страхування здоров'я.

Відділення і представництва Відомства національного страхування працюють більш ніж в сімдесяти населених пунктах по всьому Ізраїлю.

Відомство національного страхування стягує страхові внески зі всіх жителів країни, залежно від статусу і рівня доходів кожного з них, а також виплачує допомогу, передбачену законом.

Крім того, з 1 січня 1995 р. Відомство національного страхування відповідає за стягування податку на охорону здоров'я і за переказ отриманих коштів в лікарняні каси.

В 2005 р. громадяни Ізраїлю заплатили до бюджету Відомства національного страхування на потреби охорони здоров'я 10 млрд. 900 млн. шекелів, переведених лікарняним касам.

Державне страхування здоров'я забезпечує медичне обслуговування всім жителям Ізраїлю і також є обов'язковим.

Відповідно до вимог закону, кожен житель Ізраїлю у віці 18 років і старше повинен бути застрахований у Відомстві національного страхування і зобов'язаний платити страхові внески (для тих, що працюють їх сума складає 4,8% від заробітної плати).

Всі застраховані громадяни Ізраїлю повинні бути записані в будь-якій (за їх вибором) лікарняній касі (всього їх існує в країні чотири) і мають право на отримання медичних послуг, визначених законом.

Лікарняна каса зобов'язана приймати будь-якого громадянина країни, охочого вступити в число її членів.

Відомство національного страхування виплачує допомогу наступним категоріям населення:

- безробітним;
- жінкам, які знаходяться в декретній відпустці;
- інвалідам;
- особам з обмеженою рухливістю;
- особам, що отримали виробничу або іншу травму;
- особам, що беруть участь у військових зборах резервістів;
- вдовам і сиротам;
- особам з недостатнім рівнем доходів;
- працівникам збанкрутілих компаній;
- добровольцям і т. ін. (У цих рамках здійснюється і виплата допомоги через старість, а також сім'ям, в яких є діти.)

Забезпечити прожитковий мінімум малозабезпеченим групам населення повинна програма страхування загальної інвалідності, що вводилася в дію поступово з початку 1970-х рр. і що нині охоплює всіх осіб з обмеженою працездатністю.

З 1975 р. в Ізраїлі діє система допомоги на дітей до 18 років, метою якої є забезпечення мінімального доходу кожній сім'ї відповідно до її розміру (останніми роками, проте, відбувається різке скорочення сум допомоги на дітей).

Програма страхування виробничих травм і професійних захворювань

охоплює все працездатне населення, як найнятих робітників, так і підприємців.

Для потерпілих під час аварії на роботі проводиться професійна реабілітація.

Оплата професійної реабілітації (навчання, купівля навчальних посібників, купівля інструментів і т. ін.) оплачується Відомством національного страхування

Умовою для оплати декретної відпустки впродовж 12 тижнів є виплата внесків у Відомство національного страхування не менше 10 місяців з 14, або 14 з 22 місяців, передуючих дню припинення роботи під час вагітності.

Частина часу декретної відпустки може бути виплачена батькові дитини (через 6 тижнів після пологів і на протязі не менше 21 дня).

Програма страхування материнства і дитинства включає:

- одноразову допомогу у зв'язку з пологами (тобто суму, що виплачується породіллі Відомством національного страхування під час її перебування в лікарні, відповідно до кількості народжених дітей)
- оплату декретної відпустки – грошова допомога працюючій жінці, яка пішла у відпустку в зв'язку з народженням дитини (12-тижнева допомога на період відпустки у зв'язку з пологами у розмірі 100% від заробітної плати або звичайних доходів).

Програми соціальної допомоги в Ізраїлі

Важливу роль відіграють і програми соціальної допомоги, що не засновані на страхуванні (виплатах застрахованих) і фінансуються безпосередньо з державного бюджету.

Ці програми покликані надати засоби існування тим особам і сім'ям, які не в змозі забезпечити собі прожитковий мінімум трудовою діяльністю їх годувальників, або через право на допомогу системи соціального страхування.

2. Соціальна допомога

Програми соціальної допомоги забезпечують мінімальний дохід або доповнюють існуючий дохід до рівня мінімального:

- літнім людям і вдовам, що не мають іншого джерела доходу, окрім допомоги національного страхування;
- непрацюючим жінкам, які згідно судовому рішенню мають право на аліменти;
- особам, що не мають доходу для підтримки свого існування і не здатним знайти такий дохідсамостійно.

Окрім цього, Відомство національного страхування надає послуги з професійної реабілітації і підвищення кваліфікації інвалідам і вдовам, послуги з догляду за людьми похилого віку і консультаційні послуги літнім людям.

У результаті виплати допомоги відбувається перенаправлення частини доходів забезпечених груп населення до соціально незабезпеченої частини.

Найменш забезпечені 20% населення країни вносять лише 1,5% до бюджету Відомства національного страхування, отримуючи приблизно 40% всіх виплачуваних сум.

Найбільш забезпечені 20% населення країни вносять близько 70% до бюджету Відомства національного страхування, отримуючи приблизно 10% всіх виплачуваних сум.

Таким чином, Відомство національного страхування забезпечує справедливіший розподіл національного доходу країни і зменшення рівня бідності в Ізраїлі.

Відомство національного страхування, також, заснувало фонди для фінансування проектів по розширенню соціальних послуг для груп населення, що мають особливі потреби.

Ці проекти забезпечують повернення вказаних груп населення до суспільного життя і на робочі місця.

Гроші з фондів використовуються для забезпечення добробуту інвалідів і осіб з обмеженою рухливістю, людей похилого віку, що потребують допомоги, проблемних підлітків й інших верств населення.

Частина таких програм здійснюється банками і приватними страховими компаніями. Програми такого роду діють паралельно з державними програмами національного страхування.

Програми соцстрахування переважно фінансуються внесками застрахованих, а для найнятих робітників - також працедавців.

У фінансуванні ряду програм національного страхування бере участь також уряд.

Інший вид соціального страхування включає **програми пенсійного страхування і страхування на випадки інвалідності**, обумовлені в трудових угодах.

Ці програми є складовою частиною соціальних прав працівників і здійснюються в основному страховими і пенсійними фондами, а частково - пенсійними касами або через пенсійні програми підприємств

3. Бюджетні урядові асигнування

Бюджетні урядові асигнування складають значну частину державної системи соціального забезпечення.

До теперішнього часу пенсія державним службовцям виплачується цілком з бюджетних асигнувань.

Серед допомоги цього типу:

- пенсії інвалідам Армії оборони Ізраїлю;
- особам, що постраждали внаслідок проживання в прикордонній смузі або ворожій діяльності;
- інвалідам - борцям проти нацизму і інвалідам - жертвам нацизму;
- допомога через старість;
- допомога у випадках втрати годувальника для осіб, не охоплених законом про соцстрахування (в основному нових репатріантів);
- виплата особливих пенсій інвалідам з частковою втратою працездатності;
- грошове відшкодування колишнім в'язням Сиона і їх сім'ям й ін.